

مهرداد روشن زاده^۱

چکیده

قرآن کریم یکی از سرچشمه های فکری پُر بار شاعران و نویسندگان بزرگ پارسی زبان است. شاعران خوش ذوق فارسی به مدد موهبت سرشار و ذوق هنری خود، چنان از قرآن بهره برده اند که به حق، شعر عارفانه فارسی را باید شعری توحیدی نامید. استاد ریاضی یزدی نیز - که از این منبع عظیم غافل نبوده - اشعار خود را به طرق مختلف و شیوه های متنوع با آیه های قرآن کریم آراسته است. لذا، این اثر پذیرایی از قرآن، از ویژگی های بارز شعری این شاعر به شمار می رود. پس زمینه های شعر استاد، بیانگر انواع اثر پذیرایی از قرآن می باشد. می توان در شعر این شاعر، انواع اثر پذیرایی را یافت؛ مانند: اثر پذیرایی واژگانی، گزارهای، تلمیحی؛ و این اثر پذیرایی بیشتر در حوزه معنا و واژگان و تلمیحی صورت گرفته است و در همان سوپیه معنایی قرآن می باشد و کمتر در معنای آن، تصرف می کند.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رساله جامع علوم انسانی

کلید واژگان : قرآن ، استاد ریاضی یزدی ، تأثیر اثر پذیرایی ، شعر.

۱. مقدمه

قرآن کریم ، پیوسته یکی از منابع مهم فکری و یکی از سرچشمه های الهام بخش شاعران و نویسندگان بوده است . در طول تاریخ ادب فارسی ، شاعران متعددی از مضامین ، الفاظ و اشارات این کتاب بهره برده اند . آنان این مفاهیم عمیق و ارجمند را وارد زبان شعر و هنر کردند ، و به شعر قداسی غیبی و روحانی بخشیدند . در بین این شاعران ، برخی به لحاظ تأثیر و جایگاهش در ادبیات فارسی شناخته شده و غیر قابل انکار است . شاعران معاصر فارسی آگاهانه و ناخود آگاه ، رویکردی پُر بار به متون ارز شمند میراث کهن ، به ویژه میراث دینی ، داشته اند . میراث دینی ، پیوسته منبعی غنی و الهام بخش برای شاعران معاصر بوده است .

در این میان ، کتاب آسمانی قرآن کریم ، ارزشمندترین اثری است - که شاعران با آن به عنوان یک اثر ادبی و دینی جامع و کامل ، تعامل داشته اند - شعر شاعران معاصر پُر از رموز و اشارات است که نشان دهنده ی تعامل شعر آنان با قرآن کریم است .

از جمله شاعرانی که رویکرد خاص به قرآن دارد - که در نتیجه آن ، شعرش تعاملی بسیار با قرآن دارد - « ریاضی یزدی » (۱۲۹۰) شاعر پُر آوازه ی یزدی است . وی شاعری است غزل سُراست - که به منظور اثر گذاری زیاد ، از آیات و سُور قرآنی و اشعار آیینی به شکلی گسترده و متفاوت استفاده کرده است .

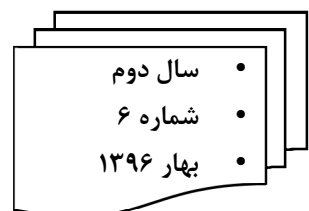
۲. بیان مسئله

قرآن کریم ، از آغاز نزول تاکنون به خاطر و حیانی بودن و در نتیجه ، بر خور داری از جمال لفظی و معنوی غیر قابل وصف همواره الگوی بسیاری از شاعران و ادیبان بوده است . و در هر دوره از حال اصحاب شعر و ادب به فراخور ذوق و استعداد خود از گنجینه بی پایان الفاظ ، مضامین قرآن کریم بهره برده اند .

با این حال ، پژوهش حاضر به منظور بحث پیرامون این عنصر تلمیحی و شاعرانه ، تأثیر آن در اشعار شاعر گرانقدر ادبیات فارسی ، ریاضی یزدی صورت گرفته است . اصلی ترین سؤال این پژوهش این است که تأثیر آیات و روایات در دیوان ریاضی یزدی چگونه است ؟

۳. روش تحقیق

روش این مقاله به لحاظ نوع تحقیق ، تحلیلی است . بر این اساس ، نخست دیوان ریاضی یزدی مورد بررسی قرار گرفت . همچنین ، هر بیت و مصرعی - که در آن به صورت مستقیم یا غیر مستقیم به آیات اشاره شده بود - جمع آوری و بر اساس قواعد ادبی ، دسته بندی شد . به دیگر سخن ، در این روش یک بار در اشعار « انتخاب » صورت گرفت و مرتبه ی بعد ، اشعار انتخاب شده در کنار یکدیگر و در دسته های خاص ادبی قرار گرفتند (ترکیب) .

حاصل این رفت و برگشت، تحلیل‌هایی است که در قسمت نتایج گزارش خواهد شد. همچنین، لازم به ذکر است این پژوهش، به لحاظ گردآوری داده‌ها، از روش کتابخانه‌ای استفاده کرده است.

۴. پیشینه تحقیق

تاکنون پژوهش‌مستقلی درباره‌ی تجلی آیات قرآن و روایات در اشعار ریاضی یزدی صورت نگرفته است. تنها، در برخی کتاب‌ها و سایت‌ها به شرح و احوال زندگی وی و نمونه‌هایی از اشعار او پرداخته شده است.

۵. اهداف تحقیق

از اهداف این مقاله در وهله‌ی اول، تبیین جایگاه آیات قرآن کریم در شعر یکی از شاعران معاصر و کشف نکته‌های تازه، نگاه نو و خلاق اوست. هدف دوم، کندو کاو در موضوع مورد نظر و معطوف داشتن نگاه‌ها به آن است.

۶. بحث

۶.۱. گذری بر زندگی و ویژگی‌های زبانی استاد ریاضی یزدی

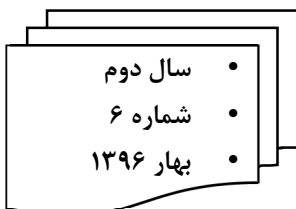
سید محمد علی ریاضی از سادات صحیح‌النسب و در میان اهل فضل و ادب فردی منتخب است. در علوم به مراتب اجتهاد و تا‌خواهی نیک اندیش و پاک‌نهاد است. به فکر و اندیشه‌ممتاز و از مردم بی‌نیاز است. اشعارش اغلب در مدح خاندان رسالت و اهل بیت طهارت است.

استاد ریاضی، فرزند شادروان ابراهیم ریاضی به سال ۱۲۹۰ در شهر یزد دیده به جهان گشوده است. خاندان ریاضی در کار ادب، همچنین حرفه‌ی مقدس طب نام‌آوراند. نزدیکان وی، بیشتر پزشکان بزرگ بوده‌اند. استاد، سال‌ها ست که در دانشکده‌ی پزشکی تهران عمر خویش را به خدمت جهان‌گذرانده است. استاد ریاضی، خادم افتخاری و «ملک الشعرا» آستان مقدسه‌ی حضرت فاطمه‌ی معصومه (ع) دخت گرامی امام موسی بن جعفر (ع) است.

سهل و ممتنع، بارزترین شیوه‌ی ادبی استاد ریاضی به شمار می‌آید. سهل، بدان معنی که به روانی و لطافت به آب و مهتاب می‌ماند؛ و ممتنع این که، بدان شیوه‌گفتن، سخت دشوار می‌نماید.

پایه‌ی سادگی در آثار «استاد ریاضی» تا آنجاست - که گاه از صراط مستقیم هنر، دور می‌شود - از «زبان شعر» فاصله می‌گیرد. در ادبیات معاصر، همچنین در شعر امروز هیچ سخنوری همانندی «ریاضی» در پهنه‌ی بی‌پیرایگی قدم ننهاد و در شیوه‌ی سادگی راه نپیموده است. شعر ریاضی یزدی، محض سادگی و سادگی محض به شمار می‌آید. روانی، لطافت، زلالی، بی‌پیرایگی، صافی سادگی همه و همه «تنسیق الصفات» شعر اوست.

استاد ریاضی یزدی، در مدح و مرثیت اعتباری بلند دارد؛ بی‌هیچ تردید، او را باید از اقران دیگر، در این مقام ممتاز دانست. سخن سرا، طبع سخته، سادگی کلام، ترکیبات شیوا، عبارات پخته و رشق از امتیازات آن روان شاد در مرثیه پردازی و مدیحت‌سازی است.

۶,۲. تأثیر آیات قرآن کریم و روایات بر دیوان استاد ریاضی یزدی

حال در اینجا به بررسی اشعار دیوان استاد محمد علی ریاضی یزدی ، می پردازیم ؛ تا انواع بهره گیری های وی را از قرآن کریم و روایات ائمه معصومین (ع) مورد تجزیه و تحلیل قرار دهیم . اثر پذیری واژگانی ، به سه شیوه وام گیری ، ترجمه و برآیند سازی تقسیم می شود :

۶,۲,۱. وامگیری

در این شیوه واژه یا ترکیبی قرآنی یا حدیثی با همان ساختار عربی خود ، بدون هیچ تغییر لفظی یا معنوی بی آنکه ساختار عربی آن آسیب ببیند ، به زبان و ادبیات فارسی راه می یابد .

ریاضی یزدی ، در نخستین بیت از مناجات نامه اشعار خود در دفتر شعری پر آوزه اش آیه « بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ » را به قصد تبرک و تیمن و پیروی از این سنت اسلامی که پسندیده و بایسته است . چنانکه ، در هر کاری با نام و یاد خداوند آغاز شود . و بدون هیچ تغییری اقتباس کرده است . شاعر می گوید :

بسم الله الرحمن الرحيم مطلع انوار کتاب کریم (ریاضی ، ۱۳۹۰: ۵۱)

با توجه به ابیات فوق مشخص شد، شاعر اشاره می کند هر سر آغازی و هر حرکت و رفتاری باید به نام او باشد ؛ زیرا ، به نام خدا آغاز کردن ، سنتی است . چنان که ، خداوند ضمن نخستین آیه ای - که بر پیامبرش فرو فرستاد - بدو تعلیم داد . خدای متعال فرمود : « إقرأ باسم ربك » (علق : ۱) بنابراین ، آغاز کردن به نام خدا ، مراعات یک سنت اسلامی است .

۶,۲,۲. ترجمه

« در این شیوه ، شاعر از گردانیده ی فارسی یا پارسی شده واژه یا ترکیبی قرآنی - حدیثی ، بهره می گیرد . » (حلبی ، ۱۳۷۳: ۳۸) برای نمونه به این بیت توجه کنید .

هست خداوند جهان ای بشر از رگ گردن به تو نزدیک تر (ریاضی ، ۱۳۹۰: ۵۱)

ترجمه ی آیه ی « نحن اقرب من حبل الوريد » (ق : ۱۶) می باشد .

تعالی الله که یشت پرده ی غیب چه دستی بود و در عالم چه ها کرد

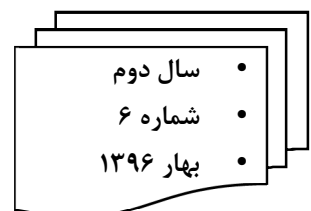
بمان تا بار دیگر روز محشر ببینی قدرت آن قادر فرد

چنان لرزید زمین از نفخه صور که بر خیزد ز گور مردگان گرد (همان : ۲۷۵)

شاعر با استفاده از آیه مذکور « وَ نَفِخَ فِي الصُّورِ فَصَعِقَ مَنْ السَّمَوَاتِ وَ مَنْ فِي الْأَرْضِ إِلَّا مَنْ شَاءَ اللَّهُ ثُمَّ نَفِخَ فِيهِ أُخْرَ فَإِذَا هُمْ قِيَامًا يَنْظُرُونَ » و در صور دمیده می شود ، پس هر که در آسمان ها و زمین است می میرد ؛ مگر ، کسی را که خدا بخواهد ، آن گاه بار دیگر در صور دمیده می شود . ناگاه ، همه آنان بر پای ایستاده می نگرند . (الزمر : ۶۸)

۶,۳. برآیند سازی :

« در این شیوه ، واژه یا ترکیبی بی آنکه خود به صورت واژه یا ترکیب در قرآن و حدیث آمده باشد ؛ بر پایه ی مضمون

داستان قرآنی - حدیثی ساخته می شود . به دیگر سخن ، چنین واژه یا ترکیبی برآیند و فرآورده ای است از آیه یا حدیث « (راستگو ، ۱۳۷۶: ۱۷)

مرد چون آن ماه را ، دو نیمه دید رفت بیرون کرد مردم را خبر
بانگ زد ای لعنت حق بر شما منکرین معجزه خیر البشر
من به چشم خویش دیدم مصطفی کرد با انگشت خود شق القمر

ای ریاضی ماه منشق می شود با سر انگشتی خدا خواهد اگر (همان : ۲۸۶)
قرآن کریم در آیاتی به معجزه شق القمر کردن پیامبر (ص) ، اشاره می کند : « اقْتَرَبَتِ السَّاعَةُ وَ الشَّقَّ الْقَمَرُ » قیامت بسیار نزدیک شد و ماه از هم شکافت . (القمر : ۱)

واژه ی "معراج" در بیت زیر ، بر ساخته از مفهوم و مضمون داستان معراج رفتن پیامبر اشاره شده است . شبی که رسول خدا (ص) به معراج رفتند و با حق راز ها گفتند . « (اشرف زاده ، ۱۳۸۸ : ۱۷۰) قرآن کریم می فرماید : « سُبْحَانَ الَّذِي أَسْرَى بِعَبْدِهِ لَيْلًا مِّنَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ إِلَى الْمَسْجِدِ الْأَقْصَى الَّذِي بَرَكْنَا حَوْلَهُ لِنُرَهُ مِن آيَاتِنَا إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ » (الإسراء: ۱)
یکی براق طلب کن که موقع معراج ز نه رواق فلک بگذرد به یک مهمیز
یکی به دامن عترت یکی به مشعل وحی ترا دو دست خدا داده و دو دست آویز (همان : ۴۲۹)
در ابیات فوق اشاره شده است ، در شب معراج ، جبرئیل - که از ملائکه مقرب درگاه الهی است - پس از طی مسافتی از عروج عذر خواست ؛ زیرا ، از پرتو انوار قرب الهی شهپرش می سوخت . درحالی که ، پیامبر (ص) در تقرب به پیشگاه خداوندی فاصله پیامبر به اندازه ی دو کمان رسیده بود .

۶,۴ اثر پذیری گزاره ای

اثر پذیری گزاره ای ، خود به دو گونه تقسیم می شود : اقتباس و تضمین .
الف) اقتباس و تضمین : در این شیوه ، شاعر ، عین عبارت آیه قرآن را همان شکل عربی بدون هیچ گونه تغییر و دگرگونی در شعر خویش می آورد .

۶,۴,۱ اقتباس

« اقتباس در لغت ، به معنای گرفتن نور و آتش از دیگری است ؛ چنان که از شعله چراغی ، چراغی دیگر روشن کنند . به این جهت ، اصطلاح " اصطلاح اقتباس " این است - که متکلم مقداری از آیه یا حدیث را جز کلام خود که شعر یا نثر است - قرار دهد » (شیرازی ، ۱۳۸۴: ۴) قسم هایی - که در قرآن مجید به پدیده های گوناگون طبیعت ادا می شود - خمیر مایه و ابزار بهره مندی شاعرانه ماست . در حالی که ، در غزلیات ریاضی یزدی ، هم در صورت و هم در معنا هدف استفاده قرار گرفته است . ریاضی یزدی ، به قسم متوسل می شود و برای اطمینان خاطر یار به سوره های « و الشمس » و « الضحی » سوگند یاد می کند که این دو سوره را تشبیه روی معشوق می داند . شاعر می گوید :

ای نور تو ، نور نخله ی طور وی روی تو شرح سوره ی نور

و الشمس شعاع ماه رویت و اللیل سواد مشک مویت (ریاضی یزدی، ۱۳۹۰ : ۱۱۲)
شاعر ، به قصد تزیین و تجمیل ، قطعاً در پدید آوردن بیت دوم ، به این آیات شریفه نظر داشته است. « وَ الشَّمْسُ وَ ضُحَاهَا
سوگند به خورشید و گسترش روشنی اش (شمس: ۱) . و « وَ الضُّحَى » سوگند به ابتدای روز (الضحی: ۱)

۶,۴,۲. تضمین

ملک الشعرا ریاضی یزدی ، در بیتهای به طریق تضمین به مضمون حدیث معروف « لَوْ لَآكَ لَمَا خَلَقْتُ الْآفَلَآكَ » (حلبی
۱۳۹۳: ۶۱) اشاره می کند .

بر فرق تو تاج نور لولاک لولاک لما خَلَقْتُ الْآفَلَآكَ (همان : ۵۷)

۶,۵. اثر پذیری تلمیحی

۶,۵,۱. توجه به روز قیامت

روز جزا ، یکی از اصول دین و از درون مایه های عمده و زیر بنایی در آثار اعتقادی و تعلیمی موجود در ادبیات دینی به شمار می رود .
شاعران و نویسندگان تاحدودی در آثار خویش به این حوزه توجه کرده و از جهات گوناگون به توضیح و تفسیر آن پرداخته اند. ریاضی
یزدی ، به عنوان شاعری که مضامین دینی فراوانی را در شعر خود وارد نموده است . همچنین ، در اشعار خود به مقوله روز قیامت
رویگردی خاص داشته است . چنان چه ، در این زمینه از مضامین قرآنی بهره های زیادی جسته است :

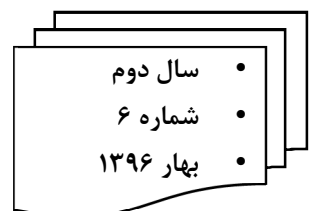
تعالی الله که پشت پرده ی غیب چه دستی بود و در عالم چه ها کرد
بمان تا بار دیگر روز محشر ببینی قدرت آن قادر فرد
چنان لرزد زمین از نفخه ی صور که برخیزد ز گور مردگان گرد (ریاضی یزدی ، ۱۳۹۰ : ۲۷۵)

در مصراع سوم این شعر ، شاعر واژه « صور » را از آیه « فَآذَا نَفْخَ فِی الصُّورِ فَلَا أَنسَابَ بَیْنَهُمْ یَوْمَئِذٍ وَ لَا یَتَسَاءَلُونَ » آنگاه که ،
در صور دمیده شود ، در آن روز پیوند و خویشی در میانشان برقرار نماند و از هم پرس و جو نکنند . (مؤمنون : ۱۰۱) به
امانت گرفته ، و به وسیله ی آن هول انگیزی صحنه ی مرگ را به تصویر کشیده است .
استاد ریاضی ، غوّاص

وار در دریای معارف اسلامی فرو رفته است . و در های ثمین و گران سنگی را که از بن این دریا به چنگ آورده و در سلک
ابیات اشعار خود به نظم کشیده است .

۶,۶. الهام از پیامبران :

ذکر و شرح بسیاری از انبیا در اشعار استاد ریاضی آمده است ، بسیاری از این احوال با اشارات و آیات قرآنی همراه است
بیشتر به اوصاف از انبیا بر می خوریم که در قرآن کریم برای آن ها توضیحات و سرگذشت هایی ذکر شده است . مفاهیمی
مانند : سرگذشت حضرت یوسف با برادران خود ، معراج پیامبر اکرم (ص) ، سرگذشت حضرت خضر (ع) اشاره شده است .

۶,۶,۱. حضرت یوسف

شخصیت حضرت یوسف (ع) نیز از دیگر شخصیت های قرآنی است - که نزد شاعران معاصر از جمله استاد ریاضی از امتیازات و موقعیت های ممتازی برخوردار است . حضرت یوسف (ع) نبیره ی اسحاق نبی است . وی ، محبوب ترین پسر یعقوب است ؛ یکی از پیامبران خدا که در حسن و جمال بی نظیر بوده است .

ای کاروان عمر به رفتن مکن شتاب شاید ز چاه یوسف خود را بر آورم (همان : ۴۴۲)

گاه چون یوسف گم گشته ی مصر در ته چاه زنخدان بودم
گاه در باغچه ی خانه ی دوست بوسه زن بر رخ جانان بودم (همان : ۲۹۶)

ابیات فوق به آیه ی ۱۰ سوره یوسف اشاره کرده است . « قَالَ قَائِلٌ مِنْهُمْ لَا تَقْتُلُوا يُوسُفَ وَالْقَوْهٗ فِي غِيَابِهِ الْجُبِّ يَلْتَقِطُهُ بَعْضُ السَّيَّارَةِ إِن كُنْتُمْ فَاعِلِينَ . » گوینده ای از میان آنان گفت : یوسف را مکشید ! اگر کاری می کنید ، او را در نهانخانه چاه بیفکنید ؛ تا برخی از مسافران او را بر گیرند . (یوسف : ۱۰)

در داستان حضرت یوسف (ع) کاروانیان - که در جستجوی آب در چاه بودند - یوسف (ع) را در چاه یافتند ؛ و در دلو آویخته و در چاه به جای آب ، یوسف را به ارمغان گرفتند . استاد ریاضی ، در بیت اول ، کاروان عمر را خطاب قرار می دهد ؛ شتاب و عجله نکن . وی ، معشوقه ی خود را همچون زیبایی روی یوسف از ته چاه پیدا کرد . چنانچه ، در تشبیهی زیبایی معشوق را به یوسف (ع) مانند کرده است . اما ، در بیت دوم ، شاعر ، خود را مانند یوسف گم گشته ی مصر فرض می کند که در ته چاه بوده است .

۶,۶,۲. حضرت سلیمان

پسر داود و از پیغمبران و پادشاهان بنی اسرائیل است - که بر طبق روایت مذهبی هفت سال سلطنت کرد . وی ، در سوریه قدیم یا شام می زیست . باد فرمانبر ، سلیمان بود و تخت او را - که شادروانی به مساحت چهل فرسنگ در چهل فرسنگ بود - حمل و نقل می کرد .

گاه با قهقهه ی خنده ی یار نقش بر آن لب خندان بودم
در طلب کاری بلقیس زمان حامل تخت سلیمان بودم
هر چه می گفت دلم می کردم هر چه می خواست دلم آن بودم (ریاضی یزدی، ۱۳۹۰ : ۲۹۲)

ریاضی یزدی ، با استفاده از تلمیح به آیه ی « ۱۲ سوره سبا » اشاره می کند : « وَ لِسُلَيْمَانَ الرِّيحَ غَدُوًّا هَا شَهْرٌ وَ رَوَّاحَهَا شَهْرٌ وَ أَسْلَمْنَا لَوْ عَيْنَ الْقَطْرِ وَ مِنَ الْجِنَّ مَنْ يَعْمَلُ بَيْنَ يَدَيْهِ بِإِذْنِ رَبِّهِ وَ مَنْ يَزِغُ مِنْهُمْ عَنْ أَمْرِ نَا نُذِقُهُ مِنْ عَذَابِ السَّعِيرِ » (سبأ : ۱۲)

۶,۶,۳. حضرت خضر نبی

نام یکی از پیامبران یا اولیاست . این نام در قرآن نیامده است . تنها ، چیزی که هست ؛ وصف وی به عبودیت و حصول علم

لُدنی است . خضر نبی (ع) در نزد مسلمانان پیامبری است - که حضرت موسی (ع) را ارشاد کرد - و همواره در ابیات و روایات دینی نام خضر با نوشیدن آب حیات و اکسیر جاودانگی همراه است .

شاعر ، نیز در تصاویر شعری دیوان خود با آوردن تمثیل هایی ادبی از حضرت خضر و نوشیدن آب حیات خلق کرده است . به نظر می رسد ، علاقه استاد ریاضی در آفرینش چنین تصاویر ادبی مربوط به خضر نبی ، بی ارتباط به شغل پزشکی دکتر ریاضی یزدی نیست ؛ زیرا ، شفا بخشی و جاوید بودن در اندیشه پزشکان و حکیمان به صورت نا خودآگاه وجود دارد . (کهف : ۶۵)

کاروانی که به ظلمات رود همراه خضر از بداست به امان تا به نهایت باشد (همان : ۴۱۶)

ای شهید وصال تو چون آب خضر جان بخش وی وصف جمال تو از حوصله ها بیرون (همان : ۴۴۳)

گر ز آب بقا خضر بود زنده « ریاضی » من زنده به شعر تو و آن طبع رسایم (همان : ۴۴۲)

۶,۶,۴. سلمان فارسی

ابوعبدالله سلمان بن اسلم الفارسی از بزرگترین اصحاب پیغمبر (ص) است . « نام اصلی وی روز به بن خشنودان و پدرش مسیحی بود . بعد از آن که مسلمان شد ، نامش را سلمان و کنیه اش را ابوعبدالله گذاشتند . بعضی اصل او را از شیراز و گروهی اصفهانی می دانند . پیامبر همواره با وی مشورت می کرد ؛ درباره ی او فرموده بود « سلمانُ مِنْ اهل البیت » سلمان در بین مسلمانان به « لقمان امت » شهرت داشت . « (اشرف زاده ، ۱۳۸۸ : ۱۲۶)

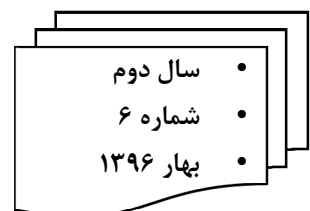
کیست سلمان نبوغ ایرانی جلوه ی عالی مسلمانی
مظهر کامل کمال بشر نقطه ی اوج سیر روحانی
بابی از باب های علم نبی رمزی از سرسّر سبحانی (ریاضی ، ۱۳۹۰ : ۸۳)

۷. پی نوشت

۱. ترجمه ی آیات قرآن ، بر اساس قرآن مترجم عثمان طه و انصاریان است .

۸. نتیجه گیری

استاد محمد علی ریاضی یزدی ، از شاعران بلند آوازه ی ایران است ؛ وی ، لفظ و معنی را در آثارش به کمال رسانده است . به خصوص در دیوان شعری وی با استعانت از کلام خدا و در پرتو وحی توانسته است به اشعارش رنگ دینی بزند و مسایل

اخلاقی و تلمیحی را در سایه سار قرآن به مخاطبانش هدیه دهد . ریاضی یزدی ، بر ان اعتقاد بود که قرآن کریم علاوه بر اعجاز لفظی دارای جاذبه های درونی و باطنی نیز هست . وی ، به شیوه های گوناگون از قرآن متأثر شده است ؛ از جمله اثر پذیری واژگانی ، تلمیحی و اقتباسی بوده است . وی ، کلام خود را با آیه های قرآن مزین ساخته و در این شیوه هم بسیار موفق شد ؛ بعد از او شاعران ، بسیاری وام دار دانش وی شدند و شیوه ی وی را دنبال کردند .

۹. منابع

- قرآن کریم

- اشرف زاده ، رضا (۱۳۸۸) ، *آب آتش فروز* ، نشر جامی ، تهران ، چاپ دهم .

- حلبی ، علی اصغر (۱۳۷۳) ، *تأثیر قرآن و حدیث در ادب فارسی* ، انتشارات پیام نور ، تهران ، چاپ سوم .

- راستگو ، محمد (۱۳۷۶) ، *تجلی قرآن و حدیث در شعر فارسی* ، سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه

ها (سمت) ، تهران ، چاپ اول .

- ریاضی یزدی ، محمد علی (۱۳۹۰) ، *دیوان ملک الشعرای ریاضی یزدی* ، نشر جمهوری ، تهران ، چاپ اول .

- شیرازی ، احمد امین (۱۳۸۰) ، *آیین بلاغت* ، انتشارات اسلامی ، قم ، چاپ اول .

